

*Черешнюк Т.О.,
Тернопільський національний
педагогічний університет ім. В. Гнатюка,
chto@ukr.net*

СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНЕ БАЧЕННЯ АТРАКЦІЙНОСТІ ЗАМКОВИХ СПОРУД (НА ПРИКЛАДІ ЗАХІДНОГО ПОДІЛЛЯ)

Сучасна історико-архітектурна спадщина України загалом і Західного Поділля зокрема є цінним туристичним ресурсом. До неї відносяться замки, фортеці, палаци, церкви, собори, монастирі, побудовані в оборонному характері. Тернопільська область відноситься до депресивних з багатьох позицій, а тому замкові атракції і сьогодні, і в майбутньому можуть слугувати серйозним джерелом фінансових, а можливо і валютних надходжень для краю. З цих позицій наше магістерське дослідження можна вважати своєчасним та актуальним.

Предметом нашого дослідження є атракції на привабливість фортифікаційних споруд Західного Поділля в межах Тернопільської області з позиції суспільної географії.

Атрактивність не є новітнім явищем в науці. Цей термін поступово входить в науковий світогляд для означення цілої суми явищ, в першу чергу – естетично-задовільневого характеру.

Традиційно атракцію визначають як притягання, потяг до чогось через його особистісні риси. Поряд з цим тлумаченням, атракція визначається як характеристика об'єкта, яка викликає у людей певну реакцію зближення, притягання.

В філософських та психологічних вченнях атракція визначається як характеристика деяких об'єктів, подій і т. ін., що виражаються у його здатності породжувати позитивні емоції, притягувати до себе людей. Почуття симпатій, простого інтересу є одним з базових і в туризмі. Так, зацікавленість старожитностями, до яких можна віднести і замкові споруди сформовано на

емоційно-підсвідомому рівні, так як людина традиційно тягнеться до красивого, гарного, такого, що мало б збагатити її емоційно-чуттєву сферу. Атракційність може поєднуватись і з іншими складниками почуттєвої сфери – краса, прагнення до досконалого, гордість за власну історію, патріотизм, прагнення до пізнання власної історії. В значній мірі ці поняття формуються на рівні підсвідомому, характеризуються чуттєвими сприйняттями.

В туристичній сфері, особливо в пізнавальному туризмі атракційність дозволяє обґрунтувати цікавість до об'єкта. Психологічний аналіз туристів дозволяє ділити туристів за показниками їх зацікавленості. Старовина, втілена в якихось формах матеріально прояву – картини, архітектурні споруди, пам'ятні місця, дуже часто можуть служити об'єктами притягання (їх можна ще визначити як ядра тяжіння). Безумовно, що рівень збереженості, доступності буде пропорційним рівню відвідуваності конкретно об'єкта.

Якщо співставляти відомість, інформаційність про привабливі об'єкти туристичного спрямування України та інших, в першу чергу європейських країн, то наша держава суттєво програє в цьому плані. Це пов'язано не стільки з показником збереженості чи відтвореності певних об'єктів, як із зниженням інформаційності суспільства про даний об'єкт. Відповідно, знижується життєва позиція суспільства по відношенню до цього об'єкту – про нього мало знають, він не рекламується, а тому має звужене коло об'єктивного сприйняття. Це вносить свої корективи в замовчуваність історії, розташування, інформаційності об'єкту. Сьогодні в Україні викликають інтерес найбільш збережені оборонні споруди, яких не так багато, в той час як решта об'єктів продовжують занепадати через свої нерозрекламованість, невідомість. Зрозуміло, що такий підхід погіршує перспективу такого об'єкту на відродження, а відповідно – на подальше використання, реставрацію, зацікавлення з боку інвесторів тощо. Традиційно, коли говорять про історію країни чи окремої її території, акцентують увагу на матеріальних пам'ятках того часу. Саме замкові споруди можуть бути символом, брендом відповідної епохи чи періоду. Але вони мають мати широке інформаційне значення – бути

відомими, а відповідно – виконувати роль атракцій них, притягальних об'єктів.

Тому емоційне сприйняття об'єкта має вирішальне значення для означення його як привабливого, атракційного. Тернопільська область, як найзахідніша частина Поділля може втілювати свою атракційність в спорудах оборонного характеру.

Загалом, в межах Тернопільського обласного регіону за підрахунками різних вчених є від 120 до 140 оборонних споруд різного характеру, функціонального призначення та віку. Більшість з них є дослідженими, та можуть стати цікавими туристичними об'єктами за умови розвитку достатньої туристської соціальної інфраструктури. І на закінчення варто погодитись з думкою О. В. Лесика, який виділяв в межах Тернопільської області (вибірка – за [1, с. 187] чотири категорії оборонних споруд:

– Категорія “А” – замки і фортеці придатні для використання під історико-архітектурні музеї і заповідники – Теремовля, монастирі василіян у Червоногороді; під історико-архітектурні заповідники та музеї варто використовувати найцінніші замкові й монастирські ансамблі в комплексі з іншими пам'ятками історії та культури, мальовничими навколишніми ландшафтами. Названі архітектурно-територіальні комплекси відводять під національні історико-культурні заповідники. В окремих пам'ятках архітектури цих заповідників можуть влаштовуватися різноманітні музеї, а частина території та архітектурної спадщини може бути відведена під заклади анімаційно-ремісничого, сувенірно-торгового, нічліжного й гастрономічного призначення.

– Категорія “Б” – замки і фортеці придатні для використання під заклади відпочинку і туризму (тематичні готелі, лицарські ресторани, відпочинкові пансіонати, турбази з умовами будівництва спальних корпусів, туристичні притулки тощо) – замок у Збаражі; частина приміщень монастирів у Гусятині, замок в Поморянах, замки в Золотому Потоці, Сидорові, Микулинцях; Пам'ятки архітектури, біля яких можна будувати турбази, готелі, відпочинкові пансіонати – це замки і монастирі, що використовуються з іншою метою, але

знаходяться в рекреаційно привабливих ландшафтах і, таким чином, здатні виступати як “ядра” організації сучасних територіальних рекреаційних систем.

– Категорія “В” – замки, фортеці і монастирі, придатні для часткового туристично-краєзнавчого використання (з відведенням частин приміщень під міні-готелі і подібні заклади) – замки в Скалі-Подільській, Скалаті, Долині, монастирі у Бережанах.

До замків і монастирів категорії “Г” віднесено численні пам’ятки, що використовуються під історико-архітектурні заповідники, різні музеї, навчальні заклади, санаторії, інтернати, будинки для перестарілих, культосвітні установи, а також діючі монастирські комплекси.

Таким чином, в Тернопільській області представлено всі категорії оборонних споруд, а тому є всі умови для розвитку замкового туризму. За умови проведення правильної регіональної політики туристичного спрямування, відповідної рекламної кампанії щодо просування відповідного туристичного продукту є можливість розвитку цих атракцій як важливого територіального об’єкту.

Список використаної літератури

1. Кузишин А.В. Перспективи розвитку замкового туризму в Тернопільській області // Вісник наукових досліджень. – № 11. – Част.2. – Тернопіль: Редакційно-видавничий відділ Галицького інституту ім. В. Чорновола, 2008. – С.179-186.
2. Мацюк О.Я. Замки і фортеці Західної України. Історичні мандрівки. – Львів: Центр Європи, 2005. – 192 с.